

„Kanadai Magyar Ujság”
együtt a
„KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL”
Kanada és az angol birodalom legjelentősebb, vezető magyar hetilapja amely mindenkori ösztönzői védi meg az idegenbe kerülő magyarok érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat ügyeskedő kívünl minden honfitársunk számára.
Előfizetési díj egy évre: \$5.00. Az Ohioi és illinoisra egy évre \$4.00
Börzsőföldi és kiadó-hivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALLEDONIA
CHIPPAWA
CLEVELAND
FORD CITY
FORT CHARLES
FORT WILLIAM
GALT
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
NEW WATERLOO
NEWARK FALLS
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
QUÉBEC
ST. CATHARINES
SPRING FIELDS
SUDBURY
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet-

Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

és Nyugat

BEVERLY
CANADIAN
CALGARY
COALHURST
EDMONTON
ESTEVAN
HALLMICK
KAROLIVAR
LEASK
LETHBRIDGE
NOBILITY
OTTAWA
PILKINETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONVILLE
SOUTHAMPTON
ST. LOUIS
SZEKELYFÖLD
SILMAS
TANBER
VANCOUVER
WAKAW
WYTHEBURN
WHITEWOOD
YORETOWN

„Canadian Hungarian News”
Combined with the
„CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL”
An Independent Weekly
Published in the Magyar Language. Circulating in all the Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Editorial Offices and Printing Plant
375 Hargrave St., WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription \$3.00 to Foreign Countries \$4.00.

VOL. IX. EVFOLYAM

375 HARGRAVE ST. WINNIPEG, MANITOBA, 1932. JULIUS 7 CSÜTÖRTÖK

No. 27 SZAM

„Revíziót hirdetni jöttem Kanadába...” mondja Rothermere

A MAGYAR PIONEER OF WAKAW

By S. M. FRITH, B.A.
Reprinted from "THE RECORDER"
Wakaw, Saskatchewan

In the year 1870 at Uzon, a small Hungarian city in the province of Háromszék megye, a part of Transylvania, (now handed over to Rumania) was born Frank Nagy, who was later to become a pioneer of the then unknown town of Wakaw in far away Canada. The Fates are like that, spinning their tangled web to such purpose that the future provides for many born into this world a later field of life undreamed of by fond parents. To Frank Nagy's father a Calvinist clergyman, all might be explained by the Calvinist doctrine of predestination, but unfortunately he died when Frank was but nine years old and left behind six children of tender age—five sons and a daughter—and his widow who died in 1918.

School days in the little city of Uzon were days of hard work for Hungarian children. In the 70's there were no such sports as the Uzon pupils as hockey, basketball, tennis, football etc., as we have in Canada today. Physical development was achieved in the gymnasium and gymnastic classes were compulsory. Schooling went on apace and was over for most in their midteen years. At this time Frank Nagy apprenticed himself for four years to the locksmith trade and upon completion of this became a soldier for two years; compulsory military service is required in most European countries. His two years of soldiering completed, an ambition to become a steam engineer steered him in that direction and he came to Budapest and later to the mining district at Salgótarján where he spent about six years and attained his certificate of steam engineering. His services were soon in demand as an expert and as such he worked in different mining regions and later in a ship building plant in Budapest.

An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

partnership with Mr. Martin Goller in 1918 in the premises now occupied by the O.K. chain store. A \$25,000 stock was carried and the business continued for three years but was forced to suspend in 1921 carrying away most of the life savings of Mr. Nagy. He courageously returned to his harness business, which he still carries on and which bears promise of improvement as the high cost of gasoline forces farmers back to the horse powered plow.

Mr. Nagy has always been active in church affairs. In his youth he was secretary of a Calvinist church in Petrozsén, Hungary. He continued so in Wakaw. When Wakaw was without a protestant church he interested his protestant Hungarian friends in forming a union with other protestant nationalities living in the district and in 1914 subscribed the first \$10 of the Hungarian congregation toward a building fund. Others of his compatriots who followed his lead were Joe Nagy, Steve Kassay, Steve Moki, Joe Nagy Jr., Mike Molnár, M. Loyal, Mike Nagy, John, Joseph and George Galambos, Mike Lakatos Frank Lepešny and Steve Simon. Others followed later in contributions. In 1918 Dr. Scott, the late Rev. John Kovács, Albert Klah and Frank Nagy as secretary for the Hungarian adherents, decided to build and the present United Church premises were the result, to which cost Mr. Nagy and his countrymen contributed about \$1,500 to its original cost of \$3,200.

In a short sketch such as this it is not possible to tell all the interesting events in Mr. Nagy's life from 1870 in far away Uzon to 1932 Wakaw. A question which naturally arises in the reader's mind for him to answer, "Would it have been better to have lived your life in Hungary and not have come to America?" To which Mr. Nagy might reply that in Hungary life went along comfortably and with the compensations of one's native land. In Hungary he has three brothers still living. Each of these brothers has done better in a material way than he. One is a prosperous farmer; another is a responsible clerk in the consular service; and another is a bank director. But as, perhaps, hereditary Calvinist influence bids him add, "Who knows what ill-fortune might have taken me if I had remained in Hungary and had not obeyed the urge to come to America and finally to Wakaw?"

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

Who, indeed, knows? An urge to improve his mechanical skill caused him to sail for America and landed in New York city in 1905. A year was spent in Brooklyn as an engine smith and he then moved on to Norfolk, Virginia, where he specialized in a tool factory for a year and then moved to North Carolina as head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant. In 1907 he head engineer in a large brick making plant.

LEÉGETT EGY MAGYAR TELEPES OTTHONA

Északontario egyik vadregényes vidékén szomorú csapás érte egy honfitársunkat. Larder Lake-től nem messze, a "Temiskaming & Northern Ontario" vasutvonal Matheson állomása közelében gazdálkodott néhány év óta Czene József magyar telepes. A rossz viszonyok még nehezebbé tették az utjelések zorsát s így nem egyszer örülhetett, ha messzebb vidéken is kínálkozott valami munkaalkalom.

Mint június 26-án kelt leveleiben Czene József maga írja, június 19-én éppen egy kis munka után voltak, honnan ha zaterve megborozadva látták, hogy kis otthonuk minden ingó és ingatlan vagyonkijukkal együtt az erdőtüz martalékává

esett. Csak az esti szürkületben feketén halgató pingvongör és a még mindig izzó zsaratóknok voltak a tragédia tanui.

A rajta levő ruhán kívül sem mit sem menthetett meg Czene József, aki most újra kezdteti a nehéz pionír-életet. Pedig már sikerült néhány dollárocskát összegyűjtenie s tervezgette is, hogy mikor megy haza, ha másért nem, hát látogatába. Szerencsétlenségére azonban kis vagyonkijának csupán elenyésző hányadát helyezte tákarékpénztárba, míg a többit — június 19-én — otthon rejtette. Így mindene odaveszett az északontariói erdőtüzben s ismét egy magyar nincsteleppé lett jobb Kanadában...

Megnyit a Welland-csatorna

Bár ünnepélyesen csak a brit világbírodalmi konferencia ottawai tanácskozása alkalmából, a delegátusok nagyrészenek részvételével nyitják meg a magyarkat Welland-órlenevezte csatornát, július első napjaiban máris átadták a forgalomnak a mérnöki technika ezen remekművét. A "Canada Steamship Lines" két 600 láb hosszú hatalmas teherhajója haladt át elsőnek a csatornán, finom nyugatkanadai búzával megrakottan.

Noha a Welland-csatorna már évek óta meglehetősen nagy forgalmat bonyolított le, ez az első eset, hogy 22 láb méretű hajók közlekedhetnek rajta az eddigi 20 láb mélyen járó gőzösök helyett. A hajózási szakértők véleménye szerint ennek folytán nemcsak a kanadai Port Colborne, hanem a New York állambeli Buffalo kikötője is meg fogja érezni a Welland csatorna forgalmának fellendülését, amennyiben Toronto, Prescott, Kingston és Montreal elevatorai fogják ezután befognani a gabonaszállítások zömét.

Magyar munkáshalál a folyóban

Ismét vigyázatlanság következtében borult be az ég egy magyar munkás-család felett. Fecskovics János honfitársunk, aki már öt évvel ezelőtt jött Kanadába, a legutóbbi félét Paul Sigurdson "Winnipeg River Timber Company" nevű fűrészmalomában töltötte. A megbecsült magyar munkást mult kedden reggel nem találták társai, a málodon felebedtek. Eleinte ugyan nem aggódtak miatta, de amikor már órákhozott távol volt, keresésére indultak.

Fecskovics Jánost azonban nem találták meg évek többé, csak a szilkánok hagyott ruhája sejtette a legrosszabbat. A parttól néhány lépésre megcsuszhatott és az aztán már meredek lejtő folyómederben nem találva támaszra, a Winnipeg folyóba fulladt. Fecskovics aki nem tudott uszni, így vigyá-

zatlanság következtében vesztette életét. Holttestét ugyanaznap delután fogták ki a kirendelt csendőrök. A vizsgálóbíró megállapította, hogy szerencsétlenségről lévén szó, hivatalos eljárára nincs tovább szükség.

A manitobai Seven Sisters vizesékek közelében levő Sigurdson fátelenen dolgozó magyarkörében mély részvétet keltett a szorgalmas, derék embernek ismert Fecskovics János tragédiája; annál is inkább három és fél lábval több. Az új gép sulya üresen 5,800 font, a két pilótával együtt 3,500 font hasznos suly, illetve gázolint és olajat vihet magával, tehát 1,400 mérföldet tehet meg a levegőben anélkül, hogy le kellene szállnia. A pompás új "Justice for Hungary"-t úgy szerkesztették meg, hogy 20,000 láb magasságba is nyugodtan emelkedhetnek vele a magyar pilóták.

EGYSÉGESITSÉK A RELIEF-ET!

Egész Kanadaszerte egyre komolyabb méreteket öltő mozgalmak indult meg az egész ügy lényegében nem a birodalmi, hanem a tartományi kormányok hatáskörébe tartozik. Mi sem természetesebb, mint hogy az adósságokkal agyonterhelte tartományok ismét továbbadták a terhes felelősséget a városoknak és kerületeknek. Ennek következtében azután a

kat a segélyosztás terén, viszont jogilag kimondottan ragszkodott ahhoz hogy az egész ügy lényegében nem a birodalmi, hanem a tartományi kormányok hatáskörébe tartozik. Mi sem természetesebb, mint hogy az adósságokkal agyonterhelte tartományok ismét továbbadták a terhes felelősséget a városoknak és kerületeknek. Ennek következtében azután a

EGY ÉS NEGYEDMILLIÓ A REGINA SEGÉLY

Az elmúlt tíz hónap folyamán Regina városában több mint egy és negyedmillió dollár költötték közelítésára. Ebből egyharmadot fizetett a város, a fennmaradó kétharmad részt pedig részben a tartományi, részben pedig a birodalmi kincstárak fedezték.

Több város és municipality most végre országos mozgalmat indított, melynek nemcsak az volna a célja, hogy a kormány egységesen állapítsa meg a relief kulcsát, hanem vállaljon nagyobb részt a terhekben is. Eddig ugyanis rengeteg méltánytalanság és panasz fordult elő, különösen az olyan vidékeken, ahol a lakosság teljesen elszegényedett a hosszantartó munkanélküliség következtében viszont a helyi közpénztárak is annyira üresek, hogy rendszeres segélyről szó sem lehet.

Budapestre érkezett a "Giustizia per l'Ungheria"

A tragikus véget ért "Justice for Hungary" óceánrepülőgép helyett az olasz nemzet egy ahhoz teljesen hasonló, de még egyszerűbb teljesítőképességű kétfedelűt ajándékozott az ó hazának. Az óceánrepülőgépek építésében oly nagy hírnévre szert tett olasz Savoia-gyár legújabb alkotását 950 lóerős, 12 hengeres "Fiat" motorral szerelték fel, mely percenként 1700 fordulattal hajtja a légszavart. Ennek folytán a hatalmas gépmadár közel tízezer fontos sulya ellenére több mint 150 mérföld, azaz mintegy 240 kilométer sebességet tud kifejteni óránként.

A legmodernabbul felszerelt gépfesztávolsága, illetve szíriáinak hossza 54 láb, tehát 12 lábbal több, mint Endresz amerikai gyártmányú gépe. A "Giustizia per l'Ungheria" törzése 36 láb hosszú, tehát 8 lábbal hosszabb, mint az eredeti "Justice for Hungary" óceánrepülőgép, sőt magassága is mintegy három és fél lábval több. Az új gép sulya üresen 5,800 font, a két pilótával együtt 3,500 font hasznos suly, illetve gázolint és olajat vihet magával, tehát 1,400 mérföldet tehet meg a levegőben anélkül, hogy le kellene szállnia. A pompás új "Justice for Hungary"-t úgy szerkesztették meg, hogy 20,000 láb magasságba is nyugodtan emelkedhetnek vele a magyar pilóták.

Nem lehet érdektelen Kanada magyarsága előtt, hogy nemzeti létünk kétségeltlenül legmesszebb hangzó szava külföldi pártfogója: Viscount Rothermere a mult hét folyamán az "Empress of Britain" fedélzetén Kanadába érkezett. Lapunk azonnal táviratilag üdvözölte a magyar igazság nagy angol harcosát, aki mindenégyes kanadai tartózkodása alkalmával a "Kanadai Magyar Ujság" hasábjain szövegt az idegenbe szakadt magyarokhoz.

Lord Rothermere egész vezérkarával érkezett ezuttal Kanadába s Ward Price, a naponként 2,000,000 példányban megjelenő "Daily Mail" főszerkesztőjével együtt személyesen részt fog venni az ottawai "Imperial Conference" ülésén. A brit világbírodalmi konferencia előtt azonban Rothermere és Anglia legjelesebb újságszerkesztőiből álló társasága beutaztak egész Kanadát s Winnipeg, Regina, Saskatoon, Edmonton, Calgary érintése után a Csendes Óceán partvidékét s július 20-ikára éjnek visszatértek Ottawába.

Az angol újság-fejedelem Kanadába érkezése nagy felzúdulást keltett az egész országban, annyival inkább, miután az kétségeltelen bizonyíték annak hogy Anglia óriási fontosságot tulajdonít a tanácskozásoknak. Kanada mindenégyes napilapja oldalakon keresztül foglalkozik Rothermere érkezésével és leginkább a világbírodalmi konferenciával foglalkozó nyilatkozatokkal. Magyar szempontból az annál érdektesebb, miután mindazon kanadai lapok, melyek eddig véka alá rejtették a békerészülő kérdést, kénytelenek ezuttal helyt adni Rothermere revíziós érveinek.

Örömmel jelentjük lapunk olvasóinak, hogy Rothermere Lord Winnipegre érkezése alkalmából hajlandónak mutatkozott nyilatkozatot adni a "Kanadai Magyar Ujság" részére. Ward Price, a "Daily Mail" főszerkesztőjének közbenjárására Rothermere Lord ebbőre hívta meg Schebeck J. István konzult és Prof. Watson Kirkconnell-t, a Petőfi Társaság kanadai tagját. Ebből az alkalomból ad nyilatkozatot Lord Rothermere, melyet lapunk a mult július 14-iki számunkban közlhetünk. Addig is ideiktatjuk a nagy magyarbarát sajtóvezér egyik legutóbbi cikkének fő fordítását:

A londoni "Daily Mail" egyik legutóbbi számában "Magyarország szózata Lausannehoz" című cikket közöl lord Rothermere tollából. A cikk MacDonald miniszterelnök két héttel ezelőtt közölt nyilatkozatából indul ki, amelyben a miniszterelnök annak az óhajának ad kifejezést, hogy Lausanneban merész kézzel oldják meg a gazdasági válság hátterét alkotó tágabbkörű problémákat. Ez lord Rothermere szerint csak akkor sikerülhet, ha előbb jóváteszik a 12 évvel ezelőtt elkövetett súlyos tévedéseket.

"A békeszerződések Középeurópa szétszakításával megpecsételték annak romlását. A békekonferencia az egykor olyan gazdag osztrák-magyar birodalmat hat állam között osztotta fel. Ezek között van Csehszlovákia, Európa térképének új, mesterséges és idomtalan alkotása. Így áldozták fel a jólétet a nacionalista igények oltárán" írja többek között a nagy magyarbarát.

"Egyetlen új állam sem élhet meg a maga erejéből, de együtt működésüket az igazságtalan határok lehetetlenné teszik. Középeurópa a vámsorompó következtében az apró és koldusszegény népek nyomortanyája, amelyek főként a nyugati hatalmaktól kapott segélyen tengődnek. Az angol tőke 40 millió font rekonstrukciós kölcsönnel próbálta őket megmenteni az összeomlástól. A középeurópai angol kereskedelmi hitelek összege még nagyobb. Ezeket az összegeket a rossz békeszerződések által okozott felfordulás súlyosan veszélyezteti. Ez a gyökere annak a problémának, amelyet MacDonald szerint Lausanneban meg kell oldani."

"Ha nem gyógyítják meg a Magyarország feldarabolása következtében üdött gennyedő sebeket, akkor ezek terjesztik épülésnek."

LEGUJABB HIREK

TÜZ PUSZTITOTT A "Kanadai Magyar Ujság" épületében, szerencsére azonban sem a lap részben kinyomott példányai, sem pedig a nyomda-felvezérében nem esett kár, noha menthetetlenül elpusztult volna minden, ha az alkalmazottak órásege, valamint a kivonul tűzrege idejében meg nem előzi a katasztrófát. A tűzvész okozta károsodás helyreállítására éjt nappalá téve dolgoztak a "Kanadai Magyar Ujság" derék munkásai, viszont az egyes helyeken mégis megkévsé érkeznék lapunk, úgy ezuttal kérjük olvasóink szives elfeledését.

MEGNYITOTTAK AZ ONTARIO tartományt Manitobával Szekes815 műutat, mint a Trans-Canada Highway egyik legújabb szakaszát. A jelek szerint sajnos még hosszú évekbe telik, míg a kilenc tartományt összekötő kanadai műút elkészül s addig csak az Egyesült Államokon keresztül honyolhatják le a közúti forgalmat.